

ZVON

LEPOZNANSKI LIST S PODOBAMI.

Leto V.

Na Dunaji 1. februarja 1879.

Liet 3.

Franc Prešeren.

Odlični pesniki in pisatelji slovenski.

II.

Dr. Franc Preširen.

1.

„Vodnik je sam svoje življenje opisal, jaz bi svojega skoraj ne mogel. Vse moje življenje je tako priprosto, tako vsakdanje, da bi kar nič posebnega ne mogel iz njega povedati. Nekdaj, se vé, mislil sem tudi jaz, da se bode moglo péti o meni, kakor o Vodniku:

„Ne hčere, ne sina
Po meni ne bo;
Dovôlj je spomina:
Me pesmi pojô“. —

ali sedaj izpremenilo se je tudi to in — bolje je, da je tako*! —

Te besede govoril je naš neumerjoči Preširen ljubljeni ženski, ko jej je, takrat že zrel mož, ki je imel svojega življenja „lepšo polovico“ že daleč za seboj, neki večer prinesel Vodnikove pesmi.

Tako je naš pesnik sam sodil o svojem življenji. In vendar! Koliko mikavnega in zanimivega, koliko tragičnega ima tudi to „priprosto“, to „vsakdanje“, to — nesrečno življenje Preširnova v sebi!

Franc Ksaverij Preširen porodil se je 3. decembra l. 1800. v Verbi, mali vasi tedaj ródinske, zdaj brezniške fare na Gorenjskem. Oče mu Simon, po domače Ribič, bil je imovit kmet; mati pesnikova bila je toliko omikana, da je tudi nemški jezik prav dobro govorila in pisala. Preširen imel je še dve starejši sestri, dva mlajša brata in tri mlajše sestre. Svoja otročja leta prebil je v Verbi, na vznožju Karavank in Julijskih Planin, ob bregovih sinje Save, eno uro od Bleda v okolici, katero znan Anglež imenuje

najlepšo dolino na svetu in o kateri je pozneje naš pesnik sam pel, da je „podobna raja“. Ko doverši sedmo léto, vzame ga k sebi pesnikove babice od očetove strani brat, gospod Jozef Preširen, tedaj mali, a inoviti župnik na Kôpanji pod Šmarijem na Dolenjskem. Temu preblagemu, staremu strijcu Preširnovemu imamo se najberž zahvaliti za našega pesnika; kajti kakor že poprej dva Preširnova strijca in pozneje dva Preširnova brata, tako je tudi našega pesnika izdatno podpiral ves čas njegovega učenja, dokler ni prišel do svojega kruha. Ker Kôpanj takrat ni imel svoje šole, pošlje Jozef Preširen svojega nadarjenega nečaka prijatelju Bonaventuri Humlju, tisti čas ribniškemu dekanu, da bi pod njegovim nadzorstvom hodil v Ribnici v šolo. Ta ga izroči ondotnjemu učitelju v rejo in stanovanje; a tukaj ni imel ravno dobrih vzgledov in še svojega življenja zadnje dni je Preširen pripovedoval, kako bi bilo bolje zanj, da bi v Ribnici nikoli v šoli ne bil. Vendar se je živi deček morebiti ravno tukaj že nekoliko navzel krepkega in jedernatega govora in tiste šegavosti in zabavljiivosti, izza katere še dandanes Ribničanje po svetu slovó. V Ribnici hranijo se zlato knjigo, v kateri je Preširen zapisan mej odličnimi učenci. Kje je doveršil ljudsko solo, ni mi znano.

Jesen l. 1813. prišel je Preširen v ljubljansko gimnazijo ter bil je v prvi, tretji, četvrti in peti šoli vselej drugi „pra-e-

mio donatus⁴, v drugem razredu bil je prvi mej neobdarovanimi odličnjaki; v šesti soli l. 1819. bil je tretji obdarovanec. Prvi pred Preširnom bil je vsa leta Anton pl. Scheuchenstuel, sin znanega c. kr. namestniškega svetovalca in prokuratorja, tudi pozneje v ljubezni srečni tekmeč Preširnov. L. 1820., v prvem letu modroslovja, prebil je Preširen z izverstnim uspehom informatorsko preskušnjo o učivu prvih štirih latinskih sol. L. 1821. doveršil je z drugim letom modroslovja svoje učenje v Ljubljani; zadnji dve leti užival je izdatni rodovinski stipendij znanega nekdanjega prošta ljubljanskega Janeza Preširna ter bil je domači učitelj v hiši deželnosodskega svetovalca Lavrina. Poroča se nam, da je Preširen že na gimnaziji imel z učitelji časi male prepire, ker so mu delali krivico; pravijo, da je večkrat zaslužil prvo mesto, dosegel ga nikoli ni. Mej njegovimi učitelji beremo nekatera znana imena, n. pr. U. Jerina, dra. Tuška, Debeljaka, Hladnika in osobito M. Kalistra; izmed sošolcev omenjam slovenskega pisatelja, l. 1870. umerlega dekana šmartinskega Joz. Burgerja in še sedaj živečega prošta novomeškega g. Simona Vilfana.

Iz mladih let našega pesnika poroča se nam tudi to, da ga je mati osobito ljubila in on njo; da mu je izmej sester in bratov najljubša bila l. 1799. rojena, a l. 1874. umerla sestra Katarina, katera mu je tudi na smertni postelji oči zatisnila, in da je Preširen že v dijaških letih poseben prijatelj bil tri leta starejšemu Čopu. Na Preširnovem domu omožena sestra Mina (umerla l. 1878.) pravila mi je, da o počitnicah skoraj ni bilo dne, da ne bi bil prišel „žirovniški student“ Preširna obiskat. Ta je na-

vadno ali v svoji sobi bral, ali s knjigo v roci pri sv. Marku v travi ležal. Kedar je prišel Čop, brala sta skupaj po več ur, ali v živem razgovoru hodila ob savskem brodu, ali sprehajala se po lepi okolici.

Kje je bil Preširen eno leto, doveršivši l. 1821. ljubljanske sole, ne vem. Na pravoslavni fakultati dunajskega vseučilišča vpisal se je še le jeseni l. 1822. Prvo leto pravoslovja doveršil je l. 1823., drugo l. 1824., iz tretjega leta nimam nobedne vésti, četrto leto izdelal je l. 1826. Ves čas užival je Knaflejev stipendij, v 4. letu bil je tudi šolnine oproščen. Dasiravno ga je podpiral blagi stari strije Jozef Preširen, moral si je vendar naš pesnik kolikor toliko na Dunaji sam svoj kruh služiti. Bil je učitelj v znanem Klinkovströmovem zavodu, eno leto bajé tudi v Terezijanišči; iz gotovega vira mi je znano, da je bil informator tudi v neki grofovski hiši in njegovi ljudje pripovedujejo, da je šel sè svojim grofovskim součencem na Moravsko. Grofu očetu prikupil se je bil tako, da sta grofič in naš pesnik po grofovski radodarnosti enako oblečena in oskerbljena vernila se na Dunaj, kjer sta oba izverstno prebila zadnje stroge preskušnje ter naredila doktorat. Po tedanji navadi spisal je bil Preširen drobno knjižico z naslovom: „Gegenstände der öffentlichen Vertheidigung aus allen Theilen der Rechts- und politischen Wissenschaften, welcher sich nach vollendeten strengen Prüfungen zur Erlangung der juristischen Doctors-Würde an der k. k. Universität zu Wien Franz Xav. Preshérn aus Rodain in Krain unterziehen wird. Am 26. März 1828., Nachmittags um 5 Uhr. Wien. Gedruckt bei den P. P. Mechitaristen. To je

najberž prvo tiskano delce Preširnovo. A v pravoslovnih doktorjev imeniku, katterega hrani senat dunajskega vseučilišča, bere se: „Franz Xav. Preshern aus Rodain in Illyrien promovirte am 27. März 1828“.

Preširnovo bivanje na Dunaji imenitno je razven tega, da je tukaj svoje študije doveršil, še iz treh uzrokov. Tukaj se je bil seznanil z Anastazijem Grünom; v Klinkovströmovem zavodu bil je Preširen profu Auerspergu učitelj iz gerške in rimske zgodovine, a ne samo učitelj, tudi prijatelj mu je bil in A. Grün sam pripoveduje, kolikrat sta skupaj brala Valvasorja ter navduševala se v skupni ljubezni do kranjske domovine in do vzvišenih idealov. Kako visoko je čislal slavni nemški pesnik svojega učenika in prijatelja, to bistro vidimo iz mnogih pisem, ki jih je pisal in iz prekrasne pesmi, ki jo je v spomin zložil našemu Preširnu. Tukaj se je bil dalje Preširen sprijaznil s slavnim českim pisateljem in podobnim mu pesniškim genijem Francem Ladislavom Čelakovskim, ki je v mladem Slovencu obudil vse-slovansko idejo. Pravijo, da je Preširen o počitnicah Čelakovskega celo na Česko spremil, kjer se je seznanil z življenjem bratovskega nam naroda. Čelakovski bil je pozneje tudi prvi, ki je Slovencem in vsemu slovanskemu svetu povedal ter pokazal, kakšen pesnik je Preširen. Do Preširnovi smerti ostala sta si zvesta prijatelja. Napósled se je tukaj na Dunaji Preširnova lira prvič oglasila. „Illyrisches Blatt“, št. 2. dné 12. januarja l. 1827. prinesel je prvo pesem Preširnovo: „Dekletam“ v slovenskem izvirniku in v nemškem prevodu.

Kaj je počel mladi doktor Preširen od spomladi l. 1828. do spomladi l. 1829:

nisem mogel pozvedeti; zdi se mi, a za gotovo ne bodem terdil, da je bil ta čas koncipijent pri ljubljanskem advokatu dru. Leopoldu Baumgartnu. Dné 9. maja l. 1829. ob 10. uri dop. bil je Preširen začasno, a od 24. julija 1829. dalje stalno sprejet za neplačanega priseženega praktikanta pri tedanji c. kr. kamerni prokuraturi. Predstojnik bil mu je stari Anton pl. Scheuchenstuel.

Terdi se po dosedanjih živtopisih, da je bil tukaj Preširen pravi Pegaz v jarmu, da se je prepiral s svojimi višjimi itd. Pregledal sem iz tega časa uradne listine, a o teh prepirih ali o kakšni nezadovoljnosti pesnikovi nisem našel kar nobednega sledu. Nego Scheuchenstuel Preširna v svojih poročilih do c. kr. gubernija ilirskega kraljevstva povsod jako částno omenja, da je „mit rühmlichem Erfolge“ doveršil pravoslovje na Dunaji; da je zmožen, priden, delaven, da želi ostati v cesarski službi i. t. d. Še tisto leto bilo je pri c. kr. kamerni prokuraturi v Celovci razpisano mesto praktikanta s 300 gld. podpore. Preširen prosi zánje, a 24. sept. 1829. verne se mu prošnja neuslišána, dasi jo je Scheuchenstuel „nachdrücklichst“ pripočil. Drugo leto bilo je omenjeno mesto v Celovci vnóvič razpisano; Preširen zopet prosi zánje in Scheuchenstuel 8. maja l. 1830. predlaga guberniju prošnjo, „zur vorzüglichen Bedachtnahme“ in sicer zato, „als er (Preširen) seither die Erwartungen, zu welchen seine rühmlichen Studienzeugnisse, das auf der Wiener Universität erlangte Doctorat, Sprach- und sonstige Fähigkeiten berechtigten, ... verbunden mit einem anständigen Betragen und entsprechender Verwendung, dergestalt gerechtfertigt hat, dass man bedauern muss, jene Bitte um

Uebersetzung wegen des so sehr benöthigenden adjuti unterstützen zu müssen...“ Preširen tudi zdaj ni dobil prošnega mesta! Delal je brez plače v kamerni prokuraturi še do novembra l. 1831.; a zdaj prosi najprej štirinajstdnevnega, potem šesttedenskega dopusta, ker ima namen, prebiti sodniško in advokatorsko preskušnjo pri c. kr. prizivnem sodišču v Celovci. A predno mu vlada šesttedenski dopust dovoli, vložil Preširen prošnjo, v kateri odločno zahteva, da naj ga odpusté iz cesarske službe. Prišel je najberž v take materialne zadrege, da ni mogel dalje opravljati neplačane službe; a da bi plačano kmalu dobil, tega se ni mogel nadejati. Vlada ga je odpustila, dasi nerada, ker je bil urad z opravi preobložen, a Preširen izversten delavec, od katerega je bilo v prihodnje pričakovati izdatne pomoči. Dné 17. decembra leta 1831. dal je Preširen slovó svoji neplačani cesarski službi ter pri ločitvi dobil od Scheuchenstuela jako lepo in častno izpričevalo o svojem uradnem poslovanji. — Vzdrževalni reverz za tisti čas, ko je bil Preširen neplačan praktikant, dal mu je dr. Leop. Baumgarten, in najberž je naš pesnik tudi že tistikrat, ko je bil v cesarski službi, ob neuradnih urah pri njem delal, da si je kruh služil, ker Scheuchenstuel v nekem poročilu pravi, da dr. Preširen ne more vsega svojega časa cesarskemu uradu žertvovati.

Leta 1832. meseca februarja in marta nahajamo Preširna v Celovci, kjer jako mnogo občuje s Slomškóm in v Blatnem gradu živečim Jarnikom ter se pripravlja za advokatorsko preskušnjo. To prebivši vstopi za koncipijenta v pisarnico svojega prijatelja advokata dr. Chrobata v Ljubljani, kate-

remu je bil celih štirinajst let izversten in jako vesten delavec, kateri do l. 1845. ne ene uradne ure po svoji krivdi ni zamudil. Da je moral Chrobat z njim potrpeljenje imeti, kakor se tu in tam bere, ni res.

2.

Že v svojih dijaških letih poznal je Preširen Vodnika in Ravnikarja ter izobraževal se v njiju krasnih spisih; na liceju bil mu je Metelko v slovenščini učitelj; na Dunaji seznanil se je bil s Kopitarjem in Čelakovskim. Kako živo brigal se je mladi Preširen za vse slovenstvo, jasno vidimo iz pisma (do sedaj še ne natisnenega), katero je prof. Čop 27. dec. 1825. l. pisal o Metelkovi slovnici Preširnu, tedaj četverttega leta pravoslovcu. Tudi ne smemo misliti, da je Preširen še le v svoji moški starosti začel pesmi peti. Kakor vsak pesnik, tako je tudi on že zgodaj v svoji mladosti pesmi zlagal. In v tem oziru jako je imenitno (do sedaj še ne natisneno) pismo, katero piše dr. Preširen dné 13. febr. 1832. l. iz Celovca svojemu prijatelju Čopu v Ljubljano. Omissis omittendis Preširen od besede do besede govori tako: „Als Jurist des vierten Jahres hatte ich eine Theke Carminum carn. meinen Freunden gezeigt, unter denen mich ein gewisser Trenz, der gegenwärtig irrsinnig ist, überredet hat, ich soll solche dem Formulario (ta priimek nadél je Preširen Kopitarju, katerega šaljivo imenuje tudi „véliki gromovnik“) lesen lassen. Sie waren in metrischer und grammatischer Hinsicht beiläufig das, was etwa die Cantilenen des Levičnjek. Formularius gab mir den guten Rath, ich soll sie ein Paar Jahre liegen lassen und dann die Feile zur Hand nehmen. Quod consilium

secutus omnia incendio tradidi exceptis: Povodnji mož, Lenora et Lažnjivi pratikarji, wovon die ersten noch jetzt, was Reim und Metrum betrifft, documenta dant, quo sint tempore nata, licet limae non impatiens fuisssem. Alle übrigen habe ich als unverbesserlich voriges Jahr verbrannt. Daher mag es kommen, dass Kopitar meine carmina für schwächer hält, als sie es vielleicht sind. Er wird sie auch schwerlich des Lesens werth halten. Meine Absicht war ihm ein Bisichen auf die Zehen zu treten, um ihn auf mich wieder aufmerksam zu machen*.

A pravo javno slovstveno delovanje Preširnovo začenja se še le v Ljubljani tisti čas, ko je bil neplačan praktikant pri kamerni prokuraturi. Sploh oživilo se je takrat jako krepko slovensko slovstvo. Vodnikovi, Ravnikarjevi, Metelkovi učenci spisavali so priprostemu narodu namenjene knjige v prekrasni slovenščini; na Koroškem delala sta za slovenstvo Jarnik in Slomšek, na Štajerskem Dajnko in Murko; na Goriškem pel je Stanič svoje priproste pesmi. Da bi pomogli tudi zanemarjenemu umetnemu pesništvu, osnujejo Čop, Kastelec in dr. Zupanl. 1830. „Kranjsko Čebelico“, v kateri se je takoj prvo leto oglašil Preširen s svojimi neumerjajočimi pesnimi. A jako bi se motil človek, ki bi mislil, da so Slovenci Preširnovi pesmi s posebnim veseljem pozdravili. Uresničile so se tudi pri njem besede, katere je izgovoril Lessing, da pesništva pravih poznavalcev bilo je vselej tako malo na svetu kakor pravih pesnikov samih. Že porod Čebelici bil je težak. Vlada bila je te misli, da Čebelica ni knjiga, nego časopis, zato pošlje rokopis dunajskemu cenzorju — Kopitarju. Iz Čopovih, o tej stvari Kopitarju pisanih

listov, ki (dozdaj še ne natisnjeni) leže pred mano, vidi se jasno, da „veliki gromovnik“, ni imel pravega razuma za umetno pesništvo, da je marsikaj grajal in čertal in da je imel Čop mnogo posla, predno ga je utešil. A tudi doma na Kranjskem, osobito v Ljubljani, vstalo je mnogo hudih protivnikov zoper nedolžno Čebelico. Ti so se silno hudovali osobito na Preširnovi zaljubljeni in Smoletovi mej priprostim narodom nabrane pesmi, tedaj brez dvoma najlepše stvari, s katerimi je Čebelica naše slovstvo pomnožila. Koliko je moral Preširen prebiti kovarstva od svojih nasprotnikov, kaže nam sila imenitno pismo, katero je naš pesnik 29. aprila 1833. iz Ljubljane pisal Čelakovskemu. To pismo našel je slavni ruski učenjak, kijevski profesor Kotljarevski v Českem Museji ter prepis poslal pred štirimi leti ljubljanskemu prijatelju. Žal mi je, da ne morem vsega ponatisniti. Preširen bridko toži zoper ljubljanske „janseniste“, ki so v svoji „neumnosti“ našli, da so njegove pesmi — nemoralne, in ki hoté 4. zvezek Čebelice na vsak način zatreti: Že Čop, kateremu je vlada rokopis v cenzuro poslala, pregovoril je bil Kastelca, da je zadnje liste, obsezajoče nedolžne narodne pesmi, iz rokopisa iztergal ter tudi neko Preširnovi balado overgel. Vlada dala je potem svoj Imprimatur. A knjižni revizor P a v š e k („zugleich Professor der Philosophie, übrigens der bornirteste Jansenist“) ne izroči rokopisa Kastelcu, nego pri guberniju vloži prošnjo, da naj ta oporeče svoj Imprimatur, „indem sich in Dr. Prešern's Gedichten noch eine Menge der Sittlichkeit anstössigen Stellen befinden, die dem Censor Čop entgangen zu sein scheinen, überhaupt die Phantasie dieses Dichters (trotz einer wohl-

gemeinten Warnung des Wiener Censors (t. j. Kopitarja) einen bedauerungswürdigen moralischen Stoss erlitten hat, da er von seinem Lieblingsstoffe, sit venia verbo, dem Sauglockenläuten, trotz der wohlgemeinten Warnung des Wiener Censors nicht ablässt*; Kopitarju namreč v „Novi pisariji“ ti verzi niso bili po godu:

Res škoda bi bilá, zdaj od nedelje
Do druge kolikrat se serce vname!
In šega je, kdor pride pred, pred melje.

katerih sicer ni prečertal, a opomnil je, da Kranjce se bodo po pravici zoper nje pritožile.

A še huje nego Preširnov „Sauglockenläuten“ razjarila je Pavška Bürgerjeva balada „Der Abt und der Kaiser“, katero je za Čebelico poslovenil dr. Tušek. Pavšek zahteva, da naj vlada prepové tiskati delo „dessen Lesung die Geistlichkeit verbieten, wenn nicht gar verbrennen (!) müsste“; da Čop v bodoče ne bodi nič več cenzor i. t. d. Celo škofa Wolfa naščuval je kovarnik Pavšek, da je šel naravnost k cesarskemu namestniku, kjer je vložil svoj ugovor zoper Čebelico in ker pri vladi razven enega svétnika niso umeli slovenščine, poslali so corpus delicti 16. aprila Kopitarju v cenzuro. Toliko iz pervé polovice prezanimivega pisma. Tako krivico delali so Čebelici, tako Preširnu!

Naravno je potem, da je prišel Kastelec do prepričanja, da mu prave bučele več neso nego slovstvene čebelice in da ni nadaljeval svoje zbirke. A Preširen se vendar ni ustrašil. Pel je še nemške sonete v ilirskem listu in l. 1836. konec marcija dal na svetlo svoj „Kerst pri Savici“, o katerem piše 22. avgusta 1836. Čelakovskemu: „Mein neuestes Produkt . . . bitte ich als eine metrische Aufgabe zu beurtheilen, mit deren Lesung

der Zweck in Verbindung stand, mir die Gunst der Geistlichkeit zu erwerben. Der Uebersetzer des heiligen Augustinus wird hoffentlich über die Tendenz der wenigen Strophen kein Verdammungs-Urtheil fällen. Die geistlichen Herrn waren diesmal mit mir zufrieden und wollen mir auch meine vorigen Sünden vergeben; übrigens wäre es mir lieber, wenn sie meine Poesien kaufen als loben würden; für diesmal bin ich für meine Kosten bereits gedeckt, indem nahe an 200 Exemplare veräussert worden sind und ich nicht mehr als 600 habe auflegen lassen. Um wenigstens einen Vorzug vor den übrigen krainischen Scribenten zu haben, habe ich alle Exemplare auf Velin-Papier drucken lassen“. Dalje prosi Čelakovskega, da bi v Pragi oskerbel natis slovenskih narodnih pesmi, katerih hoče Smole 6—7 pol na svetlo dati, a zaradi upora in kovarstva „unserer jansenistischen Obscuranten“ to v Ljubljani nikakor ni možno; tudi pravi da, ako v enem letu ne izide 5. zvezek Čebelice, hoče on izdati svoje zbrane poezije, i. t. d.

Tako vidimo Preširna še pridnega in na vse strani podjetnega v slovenskem slovstvu do l. 1840., v živem občevanji zdaj s Čelakovskim, zdaj s Stankom Vrazom. Vsako veliko podjetje v slovanskem svetu navdušuje ga s preserčnim veseljem in ginljive so besede, s katerimi pozdravlja l. 1836. v pismu do Čelakovskega svojega izza abecedne vojske malo ne osobnega nasprotnika Kopitarja veliko delo „Glagolita Clozianus“. Tudi s pregnanima Poljakoma, preblagim E. Korytkom in grofom Horodinskim seznanil se takoj po njijinem prihodu v Ljubljano pri dru. Chrobatu, do katerega sta s Poljskega prinesla priporočila, kajti Chrobatova žena

je bila po rodu Poljakinja. Še leta 1840. dasta s prijateljem Smoletom na svetlo troje slovenskih knjig: „Vodnikove pesmi“, Linhartovo veselo igro „Veseli dan ali Matijček se ženi“ in „Garrikovo komedijo v dveh dejanjih“, „Varh“, katero je Smole iz angleščine poslovenil. Vse tri imajo razven tega, da so izdatno pomnožile slovensko leposlovje, šeta posebni pomen, da so prve v Gajevem čerkopisu objavljene knjige slovenske. Tudi v ilirskem listu še vsako leto do l. 1845. tedaj tudi še potem, ko so „Novice“ izhajale razglašajo svoje pesmi, tako da je bil od l. 1827. do 1845. sodelavec temu časopisu in da je umolknil še le tedaj, ko se je bil preselil v Kranj.

3.

Zgodaj je bil dozorel Preširen, a zgodaj začelo se je tragično mračiti življenje njegovo. Usoda pesnika v Preširnu bila je taka, kakor nam jo opisuje v svoji klasični glosi in „pisar“ v znani satiri je iz življenja vzet (Pavšek), to pravi sam Preširen Čelakovskemu. Namesto zasluženega splošnega odobravanja in priznavanja rodile so mu njegove pesmi černo kerdelo zlih nasprotnikov in kovarnikov, ki so bili največ tudi njegovi osobni sovražniki. Malo je imel okrog sebe verlih prijateljev, ki so poznali genijalnega pesnika in še to malo kerdelce kerčilo se je od leta do leta. Zupan moral se je l. 1835. iz Ljubljane v prognanstvo v Celovec umakniti tedaj vsemogočnemu škofu Wolfu; ravno tisto leto izgubil je Preširen najljubšega prijatelja svojega: Čop je utonil v Savi! Korytka so l. 1839. zagrebli pri sv. Kristofu v hladno zemljo in l. 1840. na naglem umerje za Čopom najdražji mu prijatelj Andrej Smole. Ostal mu je še Kastelec, ostali so mu še drugi Čebe-

larji, a tem je vzelo praktično življenje čas, moč in veselje do pesništva. Tako kakor Čop, kakor Smole Preširna nihče ni umel! Elegično in nekako obupano je pismo, katero piše Preširen 22. avg. 1836. Čelakovskemu. Opisavši žalostne slovstvene razmere slovenske in z milimi besedami spomnivši se nesrečnega Čopa, pravi sam o sebi: „Ich als das schwankendste Rohr in der Wüste der krainischen Literatur würde ein zweiter Johannes die Stimme erheben und den Messias verkünden; allein die Pharisäer und Schriftgelehrten lassen mich nicht zu Worte kommen, auch behagt mir die Wurzel- und Heuschreckenkost nicht“.

A Preširnu niso delali krivice samo v slovstvu, delali so mu jo, v nebo vpijočo, tudi v praktičnem življenju. Zveršil je sè slavnim uspehom l. 1828. svoje akademiške študije, dosegel je doktorsko dostojanstvo; a dve leti in pol moral je zastonj služiti državi, in leta 1832. nahajamo ga še brez kruha! Meseca marta 1832. prebije advokatorsko preskušnjo, a 14 let zastonj čaka srečne ure, da bi se mogel imenovati sam svoj gospod!

Bilo je takrat na Kranjskem ustanovljenih dvanajst advokatorskih mest, večkrat bilo je katero prazno. Preširen, ki je imel za advokata vse postavne pogoje, prosil je štirikrat, da naj mu vlada dá advokaturu. Vselej zastonj! Ako so ga poterdili v Ljubljani, overgli so ga v Celovci; ako je bil Celovečanom po gódu, vernili so mu z Dunaja prošnjo neuslišano. Povpraševal sem mnogo pri izobraženih možéh, pri kolegih in Preširnu prijateljih, zakaj mu je bila vlada tako neprijazna; a povsod slišal sem enak odgovor: Preširen je bil čist značaj, poštenjak, izversten jurist, dober in vesten delavec, ali bil je —

„Freigeist“! In gorjé ti, ako ti je bilo pred l. 1848. na čelo vžgano to nesrečno imé: bil si rovár zoper cerkev in državo, kuga človeški družbi! Naj ti je bila glava še tako učena, naj ti je bilo serce še tako plemenito, naj so ti bili nameni še tako čisti: izgubljen si bil!

A vendar, kako je hrepenel Preširen

poklonila mu je tudi dvoje ljubih otrok, katerim je bil Preširen skerben oče.

L. 1846. bilo je kranjskih advokatov število povišano na 16, in dné 18. avgusta imenovan je bil Preširen za advokata v Kranj, kamor se je preselil takoj septembra meseca. O njegovem življenji v Kranji mogel bi več povedati, a némam kje; tudi se mi ne zdi tako imenitno.

A. G. G. G.

Rojstna hiša Preširnova.

po samostalni službi! Kolikrat je obupan tožil svojemu prijatelju dr. S.: „Glej, glava se mi že běli, pa še nisem advokat in — nikoli ne bom“! In Preširen je tudi res potreboval boljših dohodkov. Bil je dober, predober človek, ki ni gledal na novce. Kar je imel, delil je bratovski s tistim, ki je potreboval. A od l. 1842. dalje mu ni bilo skerbeti samo za sebe: ljubljena ženska

Nesrečni pesnik je tukaj le preveč dejanjsko izpolnjeval, kar je že prej obetal:

„Celdán iz pravd koval bom rumenjake,
Zvečer z prijátlji práznil bóm bokále,
Pregánjal z vínam bom skerbí obláke“.

Tukaj v Kranji zapel je Preširen svojo labudnico. L. 1847. zbere svoje pesmi ter o novem letu osemínštiridesetem, ko je slovanskemu svetu vstajala zora lepše, veselejše bodočnosti, po-

kloni Slovencem svoje neumerjoče „Poezije“. Dal je natisniti 1200 knjig, in do svoje smerti prodal jih je srečno — 350 iztisov! 100 jih je razdelil mej svoje prijatelje.

L. 1848. je tudi „Kranjska Čebelica“ petič rojila. Prinesla je Slovencem tiste narodne pesmi iz Smoletove zbirke, katere je še l. 1833. Čop iz strahu pred Pavškom overgel in pa tiste Preširnovе poezije, katere je še l. 1847. našemu pesniku ljubljanska cenzura zaterla, na pr. „Zdravijca“ in celo „Nuna in kanarček“, katero dandenes bereš v vsaki šolski knjigi! Tako je Preširen s „Čebelico“ začel in zveršil svojo pesniško delavnost, kajti ko je prišla poslednjič na svetlo, bil je že bolehen. Vendar je še ves čas pridno delal, dolgoletne pravde srečno zveršil, dolgove plačeval in za svoje skrbel.

Meseca septembra l. 1848. prišel je poslednjič v Ljubljano obiskat svoja otroka in njijino mater. Bil je že ubit na duši, spremenjen na telesu, komaj so ga izpoznali. Ko mu je mati jokaje očitala, da jih tako malokedaj obiše, tolažil jo je: „Tiho bodi, ti si srečnejša, kakor jaz. Ti imaš ljuba otroka — jaz nič!“ In ko so ga pri odhodu prosili, da naj kmalu spet pride, poslovil se je od njih s kratkim žalostnim odgovorom: „Moja ženska bo smert grenka!“

Od Vseh Svetih ni šel nič več iz sobe, imel je vodenico in terpel je velike bolečine, kajti ni mogel na postelji ne sedeti ne ležati. Zdravnik P. mu je trikrat vodo odtočil, a nádeje ni bilo, da se zopet ozdravi; vendar do Božiča ni še izgubil svojega humorja in prijateljem, ki so ga hodili obiskávat, dejal je večkrat: Kedar umerjem, zapišite mi na grob tako: „France Preširen, doktor ne-

miren — nevéren!“ A zadnjih šest tednov je opešal in tedaj mu je bil dekan Dagarin izpovednik in tolažnik. Dné 6. febr. pokliče tri meščane ter ustno naredi svoj testament: hišno opravo ostavil je svoji sestri Katarini, vse drugo svoji hčeri Ernestini in svojemu sinu Francu. Dné 7. februarja bilo mu je posebno slabo in na glas je prosil Boga, da bi ga rešil iz te solzne doline. Vendar je bil pri polni zavesti do zadnjega trenutka. Dné 8. febr. ob 8. uri zjutraj vzdihne: Vzdignite me, zadusiti me hoče! — To so bile njegove poslednje besede in te izpregovorivši mirno umerje.

Takoj po smerti Preširnovi zapečatil je c. kr. sodnik Konšek njegovo stanovanje v Franca Majerja hiši št. 181., načelnik narodne straže kranjske gosp. Konrad Loker poslal je posebnega poslanca v Ljubljano in ob 10. uri naznanjal je mertvaški zvon pri vseh velikih cerkvah ljubljanskih stolnemu mestu prežalostno novico, da je mati slovenska zemlja izgubila največega pesnika svojega. In v malo priprosto sobo neznatne predmestne hiše, kjer je še mlada, lepa ženska pri delu sedela, kjer se je šestletna deklica z nekoliko mlajšim bratcem veselo in brezskerbno igrala, stopi posel iz Kranja s pismom v roci, v katerem jim dekan Dagarin naznanja strašno vést, da so izgubili svojega očeta in rednika. „Dr. Preširen je na smertni postelji svoje otroke priznal in mirno umerl“ — bil je zveršetek usodnega pisma.

Drugi dan se je po Ljubljani delil mertvaški list, ki je slóvel tako: „Slovenskemu društvu v Ljubljani je dal gospod vodja narodne straže v Krajnji žalostni prigodek na znanje, da je naš slavni pesnik gospod France Prešerin, doktor pra-

vice in c. kr. pravdosrednik v Krajnji, 8. dan tega mesca ob osmih dopoldne, po dolgi bolezni in previden s smertnimi zakramenti umerl. — Pogreb bo v saboto, 10. dan tega mesca ob desetih dopoldne. Slavnemu možu poslednjo čast

(Konec prih.)

skazati, povabi slovensko društvo prijatelje in znance ranjčiga, vse ude slovenskiga društva in sploh vse domoročce, naj pridejo v saboto v Krajnj k pogrebu. — V Ljubljani, 8. dan svečana 1849. Natisnil Jožef Blaznik*.

Fr. Levéc.

Mož z mačico.

(Dalje.)

Ali drugi dan tega nisem storil, tudi tretji in četerti ne! Mnogo terdnih sklepov se rodi v mladi glavi, kateri hitro izginejo brez sledú, kakor pene na vodi.

Minilo je bilo morda že kakega pol leta potem, ko zaidem nek večer po naključji zopet v tiste kraje, v isto ulico. Kar zagledam nad nekimi vrati dobro znani napis: „Pri zeleni kobilici“, in hipoma mi stopi pred oči nekedanji skoraj pozabljeni prizor. Zakaj bi se tu ne večerjalo nocoj? in morda se mi posreči, da najdem moža! Tako si mislim in stopim v gostilno.

V prvi sobi je bilo precej navadnega ljudstva; mojega moža ni bilo videti vmés. Stopim v drugo. V majhnem, slabo razsvetljenem prostoru zagledam v kotu za mizo bradatega človeka; držal se je, kakor da bi pod mizo gledal. Ko ga pozdravim, ozre se v mé, nato odzdravi precej neprijazno. Vendar to me ni oplašilo, kako neki? Imel sem ga! K njegovi mizi sedem, njemu nasproti, dasi je bila poleg še druga, prazna miza. Možu ni bila videti moja priljudnost nič kaj po volji, zdelo se mi je celo, da je malo zagodernjal, ko sem prijel za stol, da bi nanj sedel. Jaz nisem rad človeku nadležen, ali tu sem imel posebne namene.

Dolgo časa sva si molčé tako nasproti sedela; jaz sem večerjal; on si je nata-

kal vina iz majhne steklenice in ga polagoma srebal kakor delajo stari pivci. Dobro priliko sem imel opazovati svojega moža. Bil je že postaren; prva slana mu je bila tu pa tam pobelila goste černe lase; dolga brada mu je bila že skoraj osivela. Tanke čerte so se mu videle po čelu in okrog oči. Podolgovati, bledolični obraz morda ni bil lep, ali plemenit je bil gotovo. S kratka: bilo je to obličje, kakoršnega človek ne pozabi z lepa, ko ga je enkrat videl. Jaz sem si ga bil dobro zapomnil o prvem pogledu. Vsakdanje misli niso bile, to je bilo jasno, ki so bivale za tém plemenitim čelom. A kaj še le oko! Kader je pogledal izpod černih obervi, bilo je kakor da bi mesec zasvetil izmed temnih oblakov! Ko bi bilo moči pripraviti tega moža, da bi govoril!

Ko tako mislim, kar mu skoči iz naročja bela mačica na mizo. Zdaj sem vedel, zakaj je tako gledal pod mizo; igral se je sê svojo živalco na kolenih. Mačica se ozira nekoliko časa po sobi, potem gré počasi proti meni. To je bil dober začetek. Začnem jo gladiti. To ji je dobro délo. Svojo glavo začne dergniti meni ob brado; v oko me lahko dregne s povzdignenim repom, tako da se nehoté malo zderznem.

Mož se nasmehne, rekoč:

„Vi, gospod, ste tudi, kakor je videti, živalim prijatelj“.

„Kako bi človek rad ne imel tako lepe, snažne živalce, kakoršna je ta vaša mačica“! odgovorim mu jaz, vesel, da je bil tako nenadno srečno izprožen pogovor med nama. Nato on:

„Ne samo to, vi imate sploh radi živali, drugače bi se vam ne bila tako hitro približala moja Belka. Verjemite, gospod, žival takoj spozna, kedó iná rad živali, kedó ne. Kako je to mogoče, ne vém, a da je res tako, to je gotovo, po mnogih izkušnjah govorim“.

„To sem tudi sam že izkusil; mene imajo psi posebno radi, kakor jaz njih. Večkrat sem že šel ponoči skozi kako čisto tujo vas, da mi je pes naproti ali za mano prilajal. Vselej sem ga s prvo besedo potolažil, da se mi je začel dobrikati kakor staremu znancu“.

„To me veseli, da sem našel človeka, s katerim se dá govoriti pametna beseda. Ne zamerite, gospod, da vam tako govori človek v taki obleki“!

Za odgovor mu podam roko čez mizo; mož mi jo krepko stisne ter se zadovoljno nasmehne; razumela sva se. Nato jaz:

„Ali to vam moram pa vendar naravnost reči, gospod, da mačkam nisem tako prijatelj kakor psom“.

(Dalje prth.)

„Vi menite pač, kakor se navadno govori, da so mačke potuhnene živali, katerim ni nikoli prav upati“?

„Tega ravno ne pravim, kaj takega nisem še nikoli izkusil; rad verjamem, da se jim to po krivem očita. Ali to pa se mi zdi gotovo, da se mačka nikoli tako ne privadi človeka, da mu ni tako zvesta in tako stanovitna, da sploh nima svojega gospoda tako rada kakor pes. Saj veste, da se pes dá ubiti za svojega gospoda, da ga ne zapusti v skrajni nevarnosti, da mu je zvest do groba, do ónkraj groba! Mačka se derži bolj hiše, nego gospodarja. In pa to je tudi res; igra se s človekom, prav lepo igra, dokler se ji ljubi; a ko ji je dovolj, pokaže mu ostre zobé ali nohti. Pes pa vse poterpi, zlasti od otroka. Sploh bi jaz dejal, da je pes nekako bolj moške, mačka ženske narave“.

Nekako čudno se je nasmehnil pri zadnjih besedah moj nasprotnik, če smem tako imenovati moža, ki je sedel meni nasproti.

„Ali niste zdaj malo preveč rekli, gospod? Ta primera ni preugodna ženskemu spolu; ne svetoval bi vam kaj takega reči v ženski družbi. Mladi ste še, žalostno, če imate že takih izkušenj“.

„Reči vam moram, da ne govorim po izkušnji; jaz sem se malo izkusil do sedaj, sosebno žalostnega“.

B. M.

Spomini s pota.

(Dalje.)

Nervaško glavno mesto, kakor smo videli, lepo napreduje v svoji vnanjosti, širi se in lepša, da je veselje. Človek bi mislil, da mu v istem razmeru raste tudi število

prebivalcev, vsaj naravno bi bilo to, no vendar statistika temu ne priterjuje. Število duš sicer raste, todà jako po malem. Že pred petindvajsetimi leti, ako si prašal

kacega Hervata, koliko stanovnikov šteje njihovo glavno mesto, dobil si v odgovor: Blizu dvajset tisoč. Ali kedarkoli se je prebivalstvo stelo uradno, pokazalo se je vsegdar, da dvajsettisočici še manjka več ali manj. Še le lanskega leta dopolnila se je menda dvajseta tisočica. In vendar je zadnja leta, ko so se Hervati pogodili z Madjari, ko se je razvojačila vojniška krajina ter se je odperlo vseučilišče, Zagreb sprejel v svoje ozidje množino novih uradov in sila novih prebivalcev. Gotovo je Zagreb edino mesto v Avstriji, ki hrani v sebi dve deželni vladi, eno za civilno, drugo za bivšo vojaško Hervaško, takisto tudi dve sodišči perve, dve druge in dve tretje stopinje. S te strani se torej mestu ni nadejati, da bi se mu pomnožilo prebivalstvo; pred bi moglo iti na manje, ker prej ali slej morati se zediniti rojeni sestri, če tudi si oholi Madjar gerlo razporje. A da bi si mesto pomagalo samo po sebi, tudi ni verjetno, kajti zagrebska tla — vsaj za sedaj in morebiti še za dolgo — niso po tem, da bi se obert in trgovina na njih razcvela na toliko, da bi s terga mogla izriniti tuje izdelke. Ne moremo si lahko misliti, da bi bil Zagreb kedaj središče velike trgovine, za to že nima srečnega položja. To bi se zgodilo samo takrat, ko bi se Sava uredila tako, da bi parobrodi po njej mogli plavati do Ternja ter bi potem Zagreb prevzel trgovino Sisku. Ali do tega bode še dosti Save steklo mimo Zagreba. Za sedaj tudi nikedor resno ne misli na to, kajti za tako uravnavo ho-

telo bi se nekaj milijonov, a teh ni; pa da bi jih tudi bilo, našlo bi se za nje dosti družih silnisih potreb.

Priznati se mora, da svet dandenes obrača posebno pozornost na zboljšanje zdravstva. V tem obziru storilo se je zadnjega desetletja več, nego prej za stoletja. Veča mesta se prav natecajo v skerbi za čist zrak in dobro vodo, ki sta prvi pogoj povoljnega zdravstva. Vestno se štejejo povsod mertveci, in kogar to zanima, more po časopisih brati številke, ki naznanjajo za vsak teden pomor v razmeri k prebivalstvu, takisto so za vsa večja mesta znane povprečne številke za pomor skozi leto in dan.

Ona zgoraj omenjena, vsikako čudna prikazen, da se mestu Zagrebu število prebivalcev ni hotelo množiti, dasi tudi so vnanje razmere množitvi ugodne bile, napotila je rodoljubnega Zagrebčana, pokojnega doktora Čačkoviča, katerega prerano zemlja krije, da je začel stvar preiskavati. Najprej je hotel vedeti, kako stoji število rojenih proti številu umerlih. Dobil je številke, katerih se je sam ustrašil, in ko jih je priobčil in razjasnil, ježili so se lasje marsikateremu Zagrebcu. Čačkovičeva preiskavanja so pokazala, da so zdravstvene razmere v Zagrebu jako slabe; suhoparne ali neoveržne številke so oznanjale, da je pomor v majhnem Zagrebu več nego v mnogih velikih mestih, kjer se po zatohlih, smradnih in slabo razsvetljenih prostorih gati gladno siromaštvo.

Fr. Poljanec.

(Dalje prih.)

Pogovori.

III.

Kakor je nedavno po vseh nemških pokrajinah, kjerkoli se je pelo, razlegalo se silno donéče vprašanje: „Kaj je Nemca domovina?“ tako sem jaz, skromen pisatelj slovenski, zdaj, ko mi je že zdavnaj potekla „dni lepših polovica“, v letih, ko človeku peša in pojema stvariteljna moč, prisiljen vprašati: kaj je slovanski duh, kaj je slovanstvo? Ali ni to žalostno? ali ni to sramotno? Prazno, da škodljivo je torej vse moje dosedanje delovanje in prizadevanje na slovstvenem polji! Ali ni vredno, da se nanese na kup ter zapali vse, kar je prišlo kedaj iz mojega nesrečnega, neslovanskega peresa? Res, take sodbe so vredni moji spisi, ako gré vera možem — in med njimi so tudi tehtni možje — kateri mi skoraj enoglasno očitajo neslovanstvo. Kaj naj odgovarjam tožnikom in sodnikom svojim? Upati ni, da se jim opravičim, to mi je jasno. Ali naj se torej obračam na njih milosrdje? ali naj navajam, povdarjam, kar bi utegnilo zlajšavati mojo krivico? Zanemarjena odgoja, neugodne okolnosti... to ne velja, s tem se lahko pri nas vsakédo izgovarja, in mnogi morebiti še bolj po pravici nego jaz. Govoril bodem torej naravnost, kakor mislim o tej stvari, brez ozira na to, kaj porekó moji nasprotniki, naj se svojim govorjenjem morebiti nekoliko opravičim ali pa še globočeje pokopljem.

Premalo sem se učil zgodovine slovanske, premalo sem se zaglobil in zadovolbel vanjo — moja krivda! Vendar, pomisli se naj, da Slovanu, žal! ni tako lahko učiti se svoje zgodovine, kakor n. pr. Angležu, Francozu, Nemcu učiti se svoje! Samo otrok bo vprašal: zakaj?

„Premalo si se seznanil sê slovstvi posameznih plemen slovanskih!“ Znani so mi precej pglavitni pisatelji slovanski, zlasti ruski: ali vpraša se: je-li v njih zares domá pravo, izvirno, nepokvarjeno slovanstvo? imajo li slovanska slovstva svoje korenine prav v domačih tleh? Znano je nam, da ni tako!

Poreče se mi dalje: Spoznati slovanstvo res ni tako lahko; treba je studij, treba je korenitih preiskovanj, da se mu zasledé prave korenine. Jaz na to: Ali se pa smé to zahtevati od vsakega pisatelja? Ako hoče tako preiskávati, koliko časa mu je treba za to, koliko truda! kedaj bode pa pisal potém? Ali so tako delali tudi pisatelji drugih narodov? Vsi ne moremo vsega; deliti je treba delo, da se kaj poštenega zverši. Oni torej, ki so imeli čas, priliko in sposobnost za take studije, oni naj nam pokažejo sád svojih učenih preiskáv, oni naj nam povedó, kaj je duh slovanski? Hvaležno jih bodemo poslušali, radi učili se od njih.

Rad se bodem učil tudi jaz, a za pisateljstvovanje moje bode ta uk pač neploden. Prepozno! Pri meni je že vse uterjeno; moje mišljenje in čutenje, pisava moja se ne predrugači. „Aut sim, ut sum, aut ne sim“! Če nisem bil do sedaj Slovan, ne bodem nikedar. Da bi postal Pavelj iz Savla, tega čuda se mi ni več nadejati z nebés; ne priklíče ga ne molítev, ne pokora!

Pokora! Kedor se hoče izpokoriti, treba najprej, da spozna svojo krivico, da se kesá svojega greha. Ali to je ravno čudno: jaz sem tako terdovraten

grešnik, da se mi vest kar ne gane, mirno mi spi, kakor da bi mi nê imela kaj očitati; in to pravijo, da je najhujše stanje grešnikovo. Mordà je bilo vse nepotrebno, kar sem do zdaj govoril. Zakaj nisem rajši kar tako rekel: V svoji nedolžnosti, priprostosti in najjvnosti sem malo povpraševal do zdaj: kaj je slovansko; in to je bilo mordà najpametnejše, kar sem mogel storiti. Ko bi ščinkovec s pomladi, predno začne prepevati po vertih, še le povpraševal: kaj je prav za prav ščinkovsko? kako bi jo prav po ščinkovsko zakrožil? težko da bi njegova pesem tako odločno, tako krepko, tako naravnost iz polnega serca donela! On se mendà zanaša na svoje prirojeno mu ščinkovstvo in poje „po svojem kljunu“. Tako sem delal tudi jaz. Mislil sem mendà, če sem kaj mislil: slovanske kervi sem, ako se smé soditi po okolnostih, v katerih sem rojen; imé mendà ni tako merodajno. Svoja mlada leta sem preživel med terdimi Slovani; saj Lášičanje, Ribničanje in Bločanje so vendar Slovani, kakor kaže, če tudi ne prav pravi stari Slovani, ki so hodili v medvedovih kožah. Slovanskega duha, kakoršen biva med temi poštenjaki, sem se napil, in nekaj menim, da mi ga je še zdaj ostalo. Kako ti ljudje mislijo, čutijo in govoré, učil sem se po svoji moči. Dalje se mi je godilo, kakor drugim. Bil sem v svojih mladeniških, rekel bi skoraj, že v otročjih letih navdušen Slovenec in Slovan, in ko bi mi bil kedó dobrotljivo pokazal, kje izvira studence slovanske omike, gotovo bi bil

pustil vse drugo na stran in z žejno dušo krenil proti temu blaženemu studencu. Ali to se mi ni zgodilo do današnjega dne, in tako sem si pomagal, kakor sem vedel in znal.

Morebiti se bode komu nekako „frivolno“ zdelo to moje besedovanje, mogoče, da res ne govorim dovolj resno o tako resnem predmetu; ali kaj se hoče? Zakaj bi si časi človek malo serca ne olajšal s humorjem! Blagovoljni bralec me bode razumel; znal bode brati „med versticami“, kar je pri meni mnogokrat potrebno.

Vendar treba bode tudi resno govoriti. Rekel sem, da se nisem menil za to, kaj je slovanstvo; to ni popolnem resnično. Smel bi morebiti celo terditi, da ravno meni to vprašanje ni dalo miru, odkar se zavedam. Ali rešenja tega vprašanja sem iskal po svojem potu, in prišel sem do nekega rešenja. Našel sem tako rekoč svoje slovanstvo, vzor, kateri mi biva vedno pred očmi ter me vodi v mojem delovanji. Kakšen je ta vzor, hočem razložiti svojim bralcem, da se razumemo, ako mogoče.

To razpravo moram zopet odložiti. Nekako čudno se mi godi v lastni koči. Gospod životopisec, ki sem ga povabil, potrebuje in hoče od dné do dné več prostora, tako da se mu moramo drugi umikati v kot. Todà ker menim, da mu Zvonovi bralci, veseli tako obilnega in dobrega blaga, katerega je nanesel, radi odpusté toliko ohširaost in preširnost, stisnem se rad v kot ter molčim.

S.

Slovenski glasnik.

— Val. Orožnovi spisi. Zbral in priredil Mih. Lendovšek. Cena 60 kr. „Kje so moje rožice“? — „Merzel veter tebe žene“. — Kedó izmed nas ni že slišal, kedó ni že sam pel téh dveh tako priljubljenih pesmic! Ali koliko nas je, da smo vedeli za pesnika! Take in enake pesmu je pel Valentin Orožen. Perve in morebiti tudi druge verste pesnik ni Orožen, ne po vsebini, ne po obliki svojih pesmi, da ne govorimo o izvirnosti. Vendar ga štejejo po pravici med zaslužne može slovenske z ozirom na čas in okolnosti, v katerih je prepeval. Drobne pesmice njegove so iztok blagega, veselega serca, kakor Slomškove; rad jih človek poslušá ali poje, ne misleč na njih pesniško vrednost. Prav izvirna ni skoraj nobena, česar morda pesnik sam ni vselej vedel. G. Lendovšek je pri nekaterih pristavil: „poslovenjena“; to bi bil lahko storil tudi še pri nekaterih drugih, n. pr.: „Dečko s planine“ je Uhländova „Ich bin vom Berg der Hirtenknab“; „Oblakom“ je posneta po Schillerjevi: „Eilende Wolken“! Todá to je bilo morebiti nepotrebno. Izdaja je prav lična; priporočamo jo vsakemu, kedor rad kaj prosto vselega bere.

— Bleiweisovo slavnost je popisal g. Bezenšek po stenografskih zapisih in izdal s prav zanimivim predgovorom in págovorom g. dra. Celestina; knjižica se dobiva pri g. Bezenšku (Zagreb, Petrinjska ulica 21.) po 60 kr.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

G. J. T. v K. Vaš roman smo prebrali do konca; radi bi ga sprejeli, ali „teudencija“ njegova se ne zлага sê Zvonovim programom; poleg tega je pa tudi še to, da rajši prinašamo krajše povesti, kakoršnih smo že prinesli iz Vašega peresa; razveselite nas skoraj z enakimi!

G. —n v Lj. — „Gotovo ste mislili prej na svojo smert, nego da bi kedó kritiziral pesni g. — Nu, ali vendar se je našel! Pred seboj imate popolnem objektivno kritiko, na katero néso nikakor vplivale nobedne osebne razmere.

Da bi je ne priobčili v „Zvonu“, niti ne dvomim, ako pomislim, kako.....sami v „Vadnici“ šibate ponižnejše ljudi, ki so le k Vam prišli na izpoved. A ta... zatorej se nema čuditi in ne serditi, ako ... ljudje tudi nekoliko grajajo. Vsak, s katerim sem se o teh „pesnih“ razgovarjal, je bil istih mislij; in najodličnejši slovenski pisatelj, katerega stvorenja je svoje dni Zv. rad prinašal, izrekel je, da je neizrečeno vesel take poštene sodbe ter mi je sam nasvetoval, da jo pošljem Vam. — Tako nam pišete. Na to zdi se nam potrebno nekaj odgovoriti. Gospod! Vi mislite gotovo, da ste stvar prav dobro vpérili; nastavili ste nam past, v katero ste menili, da gotovo pojdemo. Ali Zvonov urednik je prestar lisjak, gospod, on ne gre tako hitro v past. Vi tako povdarjate objektivnost in poštenost svoje kritike, s tem hočete nas po strani šibati! Kedó Vam daje to pravico? Kedó pravi, da se v „Vadnici“ mladi pesniki „šibajo“? To ni res, gospod! V „Vadnici“ se govori čisto mirno, „sine ira et studio“; pravi se začetnikom, kaj je dobro, kaj slabo, da se sami učé in drugi, ki to beró; in vse to, ne pozabite, brez imena! Kje je tu kaj indiskretnosti, kakor nam jo Vi po strani očitate? Vaša kritika je dobra, ne tajimo, vendar v „Zvon“ ne pride. Zakaj ne? Tega nam menda pač ni treba razlagati. Naši razlogi so znani Vam in vsakemu, kedor je ugenil dotično imé ter so mu znane posebne razmere med našim listom in tem imenom. Neresnice človek nikoli ne smé govoriti, da bi pa moral vselej in povsod govoriti resnico, tudi tam, kjer je boljše molčati, to ni pisano nikjer. Tudi kaj neprijetnega povedati komu mora znati človek, ako treba, to je res; ali to se nam tu ne zdi potrebno; čemú torej žaliti koga brez koristi? Kedor koli ste, gospod, iz Vašega spisa je razvidno, da ste izobražen in pameten mož, zato se ne bojimo, da bi naših besed napak ne umeli; dobro veste, da ne moremo povedati vsega, ako nočemo zagaziti v samohvalje. Upamo, da se zopet oglasite, s kako drugo, „moško“ kritiko, bode nam „dobro došla“ — brez ironije!

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 5 gold. za vse leto, 2.50 za pol leta; Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Währing, Herrengasse 74.